

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: ČTENÍ U ŽÁKŮ S ASPERGEROVÝM SYNDROMEM

AUTORKA: Monika Štarková

Posuzovaná bakalářská práce se věnuje tématu čtení dětí s Aspergerovým syndromem (AS). Zaměřuje se především na rovinu porozumění, která je u těchto jedinců popisována jako deficitní. Jedná se o téma v našem prostředí téměř nezpracovávané i v mezinárodním kontextu nepříliš prozkoumané.

Autorka založila svou studii na testování porozumění u žáků s AS prostřednictvím testu čtení a naslouchání vytvořeném v rámci projektu GAČR a vlastního testu využívajícího vizuální podpory obrázků ve formě komiksu. Nejprve dává práci teoretický rámec založený na dvou základních pilířích a to, problematice AS, kognitivních schopnostech a deficitech dětí s danou diagnózou. Druhou část pak tvoří gramotnost a porozumění čtenému u běžné populace i u dětí s Aspergerovým syndromem. Studentka se zaměřila především na psychické funkce ovlivňující fungování dětí s Aspergerovým syndromem, představuje základní teorie cílící na jejich kognitivní zpracovávání (Frith, Baron-Cohen). Je zřejmé, že se v problematice dobře orientuje, což může paradoxně zhoršit běžnému čtenáři pochopení práce, jelikož ve snaze postihnout vše, autorka automaticky předpokládá základní znalosti o poruchách autistického spektra (PAS) a AS, domnívám se tedy, že by bylo vhodné některé fakty více vysvětlit, provázat se základními informacemi o PAS, jako například jak se teorie centrální koherence projevuje v oblastech autistické triády nebo vysvětlit (alespoň v poznámce pod čarou) Children's Embedded Figure's task, pokud ji uvádí jako základ popisované teorie (viz strana 15). Přínosem pro práci by mohly pak být i výzkumy Kate Nation, jedné z největších světových odbornic, jež se přímo zabývá porozuměním čtenému, a to i u dětí s vývojovým postižením. I přes uvedené připomínky má ale teoretická část vysokou odbornou úroveň a nezaznamenala jsem žádné větší problémy v oblasti jazykové ani formální.

Jak už bylo uvedeno, empirická část je založená na přímé práci studentky s 6 dětmi s Aspergerovým syndromem. Jedná se o práci využívající především kvalitativní metodologii, doplněnou o kvantitativní zpracování odpovědí a jejich porovnání s výsledky dětí zařazených do výzkumného projektu GAČR "Porozumění čtenému". Osobně se domnívám, že srovnání s intaktními dětmi zde působí jakoby "navíc", za přínosnější považuji podrobnou analýzu odpovědí zkoumaných dětí a interpretaci jejich odpovědí vzhledem k teoriím zmíněným v teoretické části.

Vysoce hodnotím provedené analýzy. Jsou jasně, logicky strukturované, postupují podle jednotlivých testů a jejich subkategorií. Dále jsou rozvíjeny a sumarizovány napříč jednotlivými testy v rámci rovin porozumění, jak je studentka definovala. Za nejvíce přínosnou z celé práce považuji kapitolu 9. 3, kde jsou shrnuty nálezy výzkumného šetření a porovnány s teoretickými východisky uváděnými pro děti s AS. Je zde doloženo, jak data sesbíraná v průběhu práce skutečně potvrzují oslabení probandů v oblasti centrální koherence a teorie mysli druhého řádu (tedy schopnosti číst mysl druhého a usuzovat na jeho záměry a pohnutky z chování a předvídat jej). Výsledky jsou velmi zajímavé a dokreslují skutečnost, že u poruch autistického spektra (tedy i u Aspergerova syndromu) mluvíme o spektru poruch, kdy se pohybujeme v pásmu hraničícím s normou až po těžkou míru poruch. Zároveň je zde na analýze výsledků dětí při vysvětlení metafor patrné, že děti s Aspergerovým syndromem se v průběhu vývoje učí svou poruchu kompenzovat (jednoduše řečeno naučí se fungování určitých zákonitostí), což ale nemusí vůbec souviset s pochopením problému jako takového.

Práci hodnotím jako zdařilou, v některých aspektech přesahující nároky bakalářské práce a odpovídající i nárokům kladeným a diplomovou prací a doporučuji ji k obhajobě.

Námět k obhajobě:

- 1) Mohla by autorka shrnout problémy v kognitivním zpracovávání projevující se při porozumění textu u dětí s AS a uvést, jak odpovídají problémům chápání okolního světa daných jedinců?
- 2) Jak mohou zmiňované sociální příběhy C. Grayové napomoci v porozumění čtenému u dětí v AS?

Dne 26. 8. 2014

PhDr. Hana Sotáková